

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
22 лютого 2023 року,
Протокол № 10

Ректор університету, голова вченої ради
університету, доктор юридичних наук,
професор

_____ **Олег ОМЕЛЬЧУК**

(підпис)

(ініціали, прізвище)

22 лютого 2023 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістр
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право**

м. Хмельницький
2023

РОЗРОБНИК:

завідувач кафедри трудового,
земельного та господарського права,
доктор юридичних наук, професор
20 січня 2023 року

_____ Іван КОСТЯШКІН

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри трудового,
земельного та господарського права
20 січня 2023 року, протокол № 6

Завідувач кафедри,
доктор юридичних наук, професор
20 січня 2023 року

_____ Іван КОСТЯШКІН

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
15 лютого 2023 року, протокол № 3

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка
15 лютого 2023 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	–	2
2.	Заплановані результати навчання	–	3
3.	Програма навчальної дисципліни	–	5
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	13
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	13
	4.2. Аудиторні заняття	–	15
	4.3. Самостійна робота студентів	–	15
5.	Методи навчання та контролю	–	24
6.	Схема нарахування балів	–	25
7.	Рекомендована література	–	27
	7.1. Основна література	–	27
	7.2. Допоміжна література	–	28
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	30

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 08 Право
2. Код і назва спеціальності	– 081 Право
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Проблеми земельного права України
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ВДПП 2.1.39
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– другий
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– магістр
9. Курс / рік навчання	– перший
10. Семестр	– другий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3/ 90
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 30
% від загального обсягу	– 33
лекційні заняття (годин)	– 16
% від обсягу аудиторних годин	– 55
семінарські заняття (годин)	– 14
% від обсягу аудиторних годин	– 45
самостійна робота (годин)	– 60
% від загального обсягу	– 67

- тижневих годин:**
- аудиторних занять** – 2
- самостійної роботи** – 4
- 3) заочна форма навчання:**
- аудиторні заняття (годин)** – 22
- % від загального обсягу** – 24,6
- лекційні заняття (годин)** – 12
- % від обсягу аудиторних годин** – 60
- семінарські заняття (годин)** – 8
- % від обсягу аудиторних годин** – 40
- самостійна робота (годин)** – 68
- % від загального обсягу** – 75,4
- тижневих годин:**
- аудиторних занять** – 2
- самостійної роботи** – 5
- 12. Форма семестрового контролю** – залік
- 13. Місце дисципліни в логічній схемі:**
- 1) супутні дисципліни** – **В.081.М.1.10** Правова охорона земель;
- **В.081.М.1.18** Проблеми господарського права і процесу;
- В.081.М.2.14** Правове регулювання девелоперської діяльності
- 14. Мова вивчення дисципліни** – українська.

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Проблеми земельного права» забезпечує формування таких компетентностей відповідно до ОПП «Магістр права»:

Загальні компетентності:

- ЗК1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- ЗК2.** Здатність проводити дослідження на відповідному рівні
- ЗК3.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК4.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- ЗК6.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
- ЗК7.** Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань)

ЗК11. Здатність працювати на місцевому та локальному рівні

Спеціальні компетентності:

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи

Європейського Союзу на правову систему України

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію

СК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування

СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією

СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості

СК16. Здатність здійснювати юридичний супровід діяльності органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій

Результати навчання

РН-19 Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг

РН-11 Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції

РН-12 Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу

РН-13 Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів

- PH-14 Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування
- PH-15 Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування
- PH-16 Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини
- PH-17 Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>
1.1) відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату;
1.2) називати закони, що регулюють земельні правовідносини;
1.3) основні тенденції, суперечності, проблеми та перспективи реалізації головних напрямків земельної реформи в Україні;
1.4) характеризувати проблеми правового регулювання розподілу та перерозподілу земель;
1.5) виокремлювати проблеми управління в сфері використання та охорони земель;
1.6) знати порядок ведення державного земельного кадастру та механізм державної реєстрації земельних ділянок та прав на них;
1.7) відтворювати основні проблеми відповідальності за земельним законодавством;
1.8) знати актуальні проблеми розгляду земельних спорів.
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) пояснювати зміст дефініцій основних термінів, що розкривають суть земельних правовідносин;
2.2) характеризувати основні проблемні питання у зв'язку із проведенням земельної реформи;
2.3) визначати раціональні підходи до вирішення проблем, пов'язаних із правозастосовною практикою у земельній сфері.
2.4) розуміти проблеми правозастосовної практики ведення державного земельного кадастру та реєстрації прав на земельні ділянки.
2.5) розуміти правовий механізм здійснення державного контролю в сфері використання та охорони земель.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>

3.1) аналізувати сучасні проблеми земельного законодавства;
3.2) віднаходити шляхи вирішення проблем, що можуть виникнути при реалізації права на землю;
3.3) аналізувати юридичні факти;
3.4) правильно застосовувати норми земельного права;
3.5) складати процесуальні документи, спрямовані на вирішення проблем захисту земельних прав.
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) виділяти головні положення (завдання, пропозиції, оцінки тощо), викладені в нормативно – правових актах;
4.2) порівнювати різні категорії земель та їх призначення;
4.3) аналізувати наслідки порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель;
4.4) обчислювати строки подачі документів для набуття права на земельною ділянкою;
5.5.) класифікувати суб'єктів права власності на землю.
5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) аргументувати потребу складання процесуальних документів;
5.2) пропонувати зміни до чинних актів земельного законодавства;
5.3) встановлювати проблеми набуття і реалізації права на землю;
5.4) пояснювати порядок припинення прав на землю;
5.5) узагальнювати проблеми в управлінні в галузі використання та охорони земель.
6. Оцінювання
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) порівнювати способи захисту земельних прав;
6.2) узагальнювати правове значення моніторингу земель;
6.3) пояснювати суть діяльності Державного земельного кадастру;
6.4) співвідносити шкоду завдану через порушення земельних прав з відповідальністю.
7. Створення (творчість)
<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) розробляти проекти рішень уповноважених органів за завданою ситуаційною задачею;
7.2) писати позовну заяву про захист порушених прав;
7.3) складати проектну документацію для виділу земельної ділянки в натурі;
7.4) розробляти проекти нормативно–правових актів за завданою ситуаційною задачею, з метою усунення колізій земельного законодавства;
7.5) придумувати ситуативні завдання та готувати необхідні документи для їх вирішення.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Актуальні проблеми становлення земельного права України як самостійної галузі права

Періодизація розвитку земельного права в Україні.

Предмет земельного права України. Розширення предмету земельного права в умовах земельної реформи.

Особливості земельних правовідносин.

Класифікація земельних правовідносин. Поділ земельних правовідносин за категоріями земель, інститутами земельного права.

Первинні та вторинні, матеріальні та процесуальні земельні правовідносини.

Структура земельних правовідносин.

Суб'єкти земельних правовідносин.

Об'єкти земельних правовідносин.

Зміст земельних правовідносин. Способи визначення змісту земельних правовідносин. Суб'єктивні права та обов'язки суб'єктів земельного права.

Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин.

Правовий режим земель. Співвідношення понять «земля» та «землі». Особливості земельного права як галузі права. Широке та вузьке розуміння предмету земельного права.

Змішаний метод правового регулювання земельних відносин.

Співвідношення земельного права із суміжними галузями права. Співвідношення земельного права з конституційним і адміністративним правом. Земельне право і цивільне право.

Співвідношення земельного права з екологічним правом.

Поняття та сутність земельного процесу як інституту земельного права. Зміст земельно-процесуальних норм.

Земельне право як наука та навчальна дисципліна.

Тема 2. Проблеми джерел земельного права України

Проблеми становлення сучасного земельного законодавства України.

Особливості джерел земельного права. Колізії у земельному законодавстві України. Конституційні засади регулювання земельних відносин. Проблемні питання регулювання земельних відносин. Земельним кодексом України. Закони як джерела земельного права.

Підзаконні нормативно-правові акти як джерела земельного права. Значення указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України, відомчих актів як джерел земельного права.

Нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування як джерела земельного права. Роль локальних нормативно-правових актів у правовому регулюванні земельних відносин.

Значення судової та іншої практики в регулюванні земельних відносин.

Роль міжнародних договорів, в регулюванні земельних відносин.

Колізії у земельному законодавстві. Вирішення колізій у земельно-правовому регулюванні.

Тема 3. Актуальні проблеми регулювання та реалізації земельної реформи в Україні

Правові передумови реформування земельних відносин в Україні. Основні напрями земельної реформи; правовий механізм її здійснення.

Вдосконалення земельного законодавства в умовах реформування земельних правовідносин.

Проблеми співвідношення земельної та аграрної реформи.

Проблеми правового регулювання земельної реформи. Основні етапи здійснення земельної реформи в Україні, їх особливості і специфіка правового забезпечення. Специфіка реформування земельних відносин у сфері сільськогосподарського виробництва.

Правові проблеми подальшого реформування земельних відносин в Україні.

Тема 4. Проблеми трансформації права власності на землю в Україні

Земля як об'єкт права власності українського народу.

Земельна ділянка як об'єкт права власності Особливості права власності на землю. Зміст права власності на землю.

Форми права власності на землю. Еволюція форм права власності на землю в Україні.

Проблема існування колективної власності на землю.

Проблеми розмежування земель державної та комунальної власності.

Право державної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, зміст. Землі державної власності, що не можуть передаватися у комунальну та приватну власність.

Право власності на землю іноземних держав.

Право комунальної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, зміст. Особливості реалізації права власності на землю територіальними громадами.

Право приватної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, зміст. Юридичні та фізичні особи як суб'єкти права власності на землю.

Спільна власність на землю.

Проблеми вдосконалення інституту права власності на землю в Україні.

Тема 5. Проблеми правового регулювання розподілу та перерозподілу земель

Загальна характеристика провадження щодо розподілу та перерозподілу земель: поняття, мета та завдання. Види проваджень щодо розподілу та перерозподілу земель.

Провадження щодо передачі земельних ділянок державної і комунальної власності у власність: правові підстави та основні стадії. Види проваджень (правових форм) передачі земельних ділянок державної та комунальної власності.

Подання заяви (клопотання) про передачу земельної ділянки, її зміст та додатки. Порядок та строки розгляду заяви (клопотання).

Замовлення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки. Зміст проекту відведення земельної ділянки та його юридичне значення. Порядок погодження проекту відведення земельної ділянки.

Прийняття рішення про надання земельної ділянки. Відведення земельної ділянки в натурі (на місцевості), видача та реєстрація державного акта.

Зміст угод про перехід права власності на земельні ділянки. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).

Набуття права власності на землю шляхом виділення в натурі належного їм земельного паю. Поняття та порядок паювання земель. Правова природа земельного паю.

Особливості передачі земельних ділянок державної та комунальної власності для будівельних і розвідувальних робіт.

Особливості продажу земельних ділянок державної та комунальної власності, в тому числі на конкурентних засадах.

Провадження щодо припинення прав на землю: умови, підстави та види. Добровільне та примусове припинення прав на землю. Співвідношення процедури припинення права власності та користування на земельні ділянки з процедурою передачі земельних ділянок та процедурою зміни їх цільового призначення.

Основні стадії вилучення (викупу) земельних ділянок та його наслідки.

Тема 6. Проблеми реалізації права на землю не власників земельних ділянок. Поняття та гарантії реалізації права загального землекористування громадян

Проблеми трансформації права постійного користування земельними ділянками. Права та обов'язки землекористувачів. Порядок надання у постійне користування земельних ділянок юридичним особам.

Проблеми правового регулювання емфітевзису та суперфіцію. Право земельного сервітуту. Види права земельного сервітуту. Порядок встановлення земельних сервітутів.

Добросусідство. Зміст добросусідства. Проблеми визначення спільних меж. Спільне використання межових споруд.

Проблеми укладення договору оренди землі.

Предмет, сторони та зміст договору оренди земельної ділянки. Суборенда земельної ділянки. Права третіх осіб на орендовану земельну ділянку.

Форма та порядок державної реєстрації договору оренди землі. Термін договору оренди землі.

Права та обов'язки орендодавців та орендарів. Захист прав орендаря та орендодавця.

Орендна плата за землю та форми орендної плати. Зміна орендної плати. Зміна, припинення, розірвання та поновлення договору оренди землі.

Відповідальність сторін за невиконання зобов'язань за договором оренди землі.

Тема 7. Актуальні проблеми управління в сфері використання та охорони земель

Проблеми становлення системи органів державного управління земельним фондом та їх повноваження у сфері використання та охорони земель. Державний комітет України по земельних ресурсах та його органи на місцях. Повноваження органів виконавчої влади в галузі земельних відносин.

Компетенція органів місцевого самоврядування в сфері управління використанням та охороною земель.

Проблеми, встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень. Межі районів, сіл, селищ, міст, районів у містах. Органи, які приймають рішення про встановлення та зміну меж адміністративно-територіальних утворень.

Надання земель у користування та вилучення земель для державних та громадських потреб.

Планування використання земель. Загальнодержавні програми використання та охорони земель. Регіональні програми використання та охорони земель. Природно-сільськогосподарське районування земель. Зонування земель.

Проблеми здійснення землеустрою: поняття, завдання та зміст.

Контроль за використанням та охороною земель.

Моніторинг земель: поняття, види, порядок ведення.

Проблеми правового регулювання плати за землю. Обчислення і строки сплати земельного податку, використання коштів від плати за землю. Грошова оцінка землі.

Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості фунтів. Рекультивація порушених земель. Охорона земель від забруднення та засмічення. Вимоги до проектування та експлуатації споруд та будівель.

Завдання та зміст економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Санітарна охорона земель. Консервація земель. Використання техногенно забруднених земель.

Тема 8. Проведення з обліку земель та ведення державного земельного кадастру. Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них

Історико-правові передумови формування системи державного земельного кадастру України. Земельний кадастр у статиці та у динаміці.

Поняття, завдання та значення державного земельного кадастру. Законодавче забезпечення ведення державного земельного кадастру. Інституційно-функціональне забезпечення ведення державного земельного кадастру.

Складові частини державного земельного кадастру (кадастрове зонування, кадастрові зйомки, бонітування ґрунтів, економічна оцінка земель, грошова

оцінка земельних ділянок, державна реєстрація земельних ділянок, облік кількості та якості земель). Склад земельно-кадастрової документації.

Процесуальний порядок ведення державного земельного кадастру. Процесуально-правові особливості земельно-кадастрової інвентаризації земель. Форми державної статистичної звітності з земельних ресурсів. Автоматизація ведення державного земельного кадастру.

Державна реєстрація земельних ділянок та прав на них як самостійний вид земельного процесу: нормативно-правові засади формування та розвитку. Поняття та види державної реєстрації земельних ділянок та прав на них.

Процесуально-правові засади державної реєстрації земельних ділянок та прав на них. Державна реєстрація державних актів. Державна реєстрація договорів відчуження земельних ділянок. Державна реєстрація договорів оренди земельних ділянок. Державна реєстрація інших прав на землю. Державна реєстрація обігу сертифікатів на право на земельну частку (пай).

Первинна та поточна реєстрація, порядок зберігання реєстраційних та земельно-облікових документів.

Проблеми і перспективи формування єдиної реєстраційної системи нерухомого майна в Україні.

Тема 9. Актуальні проблеми розгляду земельних спорів

Проблеми становлення земельного процесу. Співвідношення процесуальних норм земельного права із адміністративним, цивільним та кримінальним правом.

Проблеми підвідомчості земельних спорів. Підсудність земельних спорів. Розгляд земельних спорів в адміністративних судах.

Процедура вирішення земельних спорів органами державної влади та місцевого самоврядування.

Земельно-процесуальні норми та земельно-процесуальні відносини.

Тема 10. Проблеми відповідальності за земельним законодавством

Проблеми позитивної та ретроспективної відповідальності у земельному праві. Загальна характеристика юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.

Поняття, склад та види земельних правопорушень як підстав юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності за земельні правопорушення.

Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам і втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. Земельно-правова відповідальність.

Тема 11. Проблеми встановлення правового режиму земель сільськогосподарського призначення

Особливості складу земель сільськогосподарського призначення. Сільськогосподарські та несільськогосподарські угіддя.

Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення. Пріоритет сільськогосподарського землекористування.

Суб'єкти сільськогосподарського землекористування: їх права та обов'язки щодо використання та охорони земель сільськогосподарського призначення.

Проблеми встановлення правових форм використання земель сільськогосподарського призначення. Правовий режим земель фермерського господарства. Правовий режим земельних ділянок особистих селянських господарств.

Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам і втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.

Особливості вилучення сільськогосподарських земель.

Особливості правової охорони земель сільськогосподарського призначення.

Тема 12. Проблеми правового режиму земель житлової та громадської забудови

Проблеми співвідношення категорій землі населених пунктів та землі житлової і громадської забудови. Поняття, цільове призначення та склад земель житлової та громадської забудови.

Проблеми законодавчого забезпечення, що визначає правовий режим земель житлової та громадської забудови. Планування та забудова земель населених пунктів. Генеральний план населеного пункту. План земельно-господарського устрою.

Особливості правового режиму земель житлової та громадської забудови. Види земель населених пунктів, їх межі. Встановлення та зміна меж населених пунктів.

Земельні ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і гаражного будівництва.

Проблеми правового режиму земельних ділянок житлово-будівельних (житлових) і гаражно-будівельних кооперативів, багатоквартирних жилих будинків.

Правові форми використання земель житлової та громадської забудови.

Право власності на землі населених пунктів. Особливості управління в сфері використання та охорони земель населених пунктів.

Особливості правової охорони земель населених пунктів. Приміська та зелена зони.

Тема 13. Проблеми правового режиму земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, земель історико-культурного призначення, земель оздоровчого призначення, земель рекреаційного призначення

Проблеми юридичної природи режиму земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.

Особливості правового режиму земель, зайнятих природними заповідниками, біосферними заповідниками, національними природними

парками, регіональними ландшафтними парками, заказниками та іншими об'єктами природно-заповідного фонду.

Проблеми правового режиму земель іншого природоохоронного призначення.

Проблеми правового режиму земель історико-культурного призначення. Правові форми використання земель історико-культурного призначення. Правові форми та методи охорони земель історико-культурного призначення. Охоронювані археологічні території та їх правовий режим. Зони охорони пам'яток та їх правовий режим. Статус територій, пов'язаних з охороною культурної спадщини. Дозволи на проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних робіт.

Проблеми законодавчого регулювання складу земель оздоровчого призначення. Загальна характеристика та особливості правового режиму земель оздоровчого призначення. Обмеження діяльності на землях оздоровчого призначення. Округи і зони санітарної (гірничо-санітарної) охорони курортів. Правові форми використання земель оздоровчого призначення. Суб'єкти, об'єкти та зміст права оздоровчого землекористування.

Проблеми складу земель рекреаційного призначення. Особливості правового режиму земель рекреаційного призначення. Законодавство, що визначає правовий режим земель рекреаційного призначення. Правові форми використання земель рекреаційного призначення. Суб'єкти права рекреаційного землекористування. Об'єкти права рекреаційного землекористування. Зміст, підстави виникнення, зміни та припинення права рекреаційного землекористування.

Тема 13. Проблеми правового режиму земель лісогосподарського призначення та водного фонду

Проблеми визначення складу земель лісогосподарського призначення.

Особливості правового режиму земель лісогосподарського призначення. Законодавство, що визначає правовий режим земель лісогосподарського призначення.

Співвідношення лісового та земельного законодавства при регламентації правового режиму земель лісогосподарського призначення.

Правові форми використання та охорони земель лісогосподарського призначення. Порядок та види використання земель лісогосподарського призначення.

Проблеми визначення складу земель водного фонду. Водоохоронні зони. Особливості правового режиму земель водного фонду. Законодавство, яке визначає правовий режим земель водного фонду. Роль Водного та Земельного кодексів в регламентації правового режиму земель водного фонду.

Правові форми використання земель водного фонду. Право власності на землі водного фонду. Право користування землями водного фонду.

Правові заходи охорони земель водного фонду. Прибережні захисні смуги. Смуги відведення. Берегові смуги водних шляхів.

Відповідальність за порушення правового режиму використання та охорони земель водного фонду.

Тема 14. Проблеми правового режиму земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, земель історико-культурного призначення, земель оздоровчого призначення, земель рекреаційного призначення

Проблеми юридичної природи режиму земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.

Особливості правового режиму земель, зайнятих природними заповідниками, біосферними заповідниками, національними природними парками, регіональними ландшафтними парками, заказниками та іншими об'єктами природно-заповідного фонду.

Проблеми правового режиму земель іншого природоохоронного призначення.

Проблеми правового режиму земель історико-культурного призначення. Правові форми використання земель історико-культурного призначення. Правові форми та методи охорони земель історико-культурного призначення. Охоронювані археологічні території та їх правовий режим. Зони охорони пам'яток та їх правовий режим. Статус територій, пов'язаних з охороною культурної спадщини. Дозволи на проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних робіт.

Проблеми законодавчого регулювання складу земель оздоровчого призначення. Загальна характеристика та особливості правового режиму земель оздоровчого призначення. Обмеження діяльності на землях оздоровчого призначення. Округи і зони санітарної (гірничо-санітарної) охорони курортів. Правові форми використання земель оздоровчого призначення. Суб'єкти, об'єкти та зміст права оздоровчого землекористування.

Проблеми складу земель рекреаційного призначення. Особливості правового режиму земель рекреаційного призначення. Законодавство, що визначає правовий режим земель рекреаційного призначення. Правові форми використання земель рекреаційного призначення. Суб'єкти права рекреаційного землекористування. Об'єкти права рекреаційного землекористування. Зміст, підстави виникнення, зміни та припинення права рекреаційного землекористування.

Тема 15. Проблеми правового режиму земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого несільськогосподарського призначення

Проблеми формування та склад земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого несільськогосподарського призначення.

Особливості правового регулювання у галузі використання, відтворення та охорони земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого несільськогосподарського призначення.

Проблеми правового режиму земель промисловості та особливості їх законодавчої регламентації. Особливості права промислового землекористування. Санітарно-захисні зони.

Проблеми правового режиму земель транспорту. Склад і призначення земель транспорту та особливості їх правової регламентації. Право транспортного землекористування. Землі залізничного транспорту. Землі морського транспорту. Землі автомобільного транспорту. Землі повітряного транспорту. Землі трубопровідного транспорту.

Проблеми правового режиму використання земель зв'язку, ліній електропередач та іншого комунікаційного призначення. Склад і призначення земель зв'язку, ліній електропередач та іншого комунікаційного призначення та особливості їх законодавчої регламентації. Право користування землями зв'язку, ліній електропередач та іншого комунікаційного призначення.

Проблеми правового режиму земель оборони. Склад і призначення земель оборони та особливості їх законодавчої регламентації.

Проблеми правового режиму земель для користування надрами. Законодавство, яке визначає правовий режим земель для користування надрами. Надання земель для користування надрами. Рекультивация порушених земель і повернення земель у господарський обіг.

Тема 16. Проблеми правового забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні

Дослідження соціальної функції права власності на землю в доктрині земельного, аграрного та екологічного права. Еволюція законодавчого забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні.

Поняття соціальної функції права власності на землю. Зміст соціальної функції права власності на землю. Конституційні засади соціальної функції права власності на землю в Україні.

Соціально-правова природа розподілу і перерозподілу земель у реформуванні відносин власності на землю.

Правове забезпечення соціальної спрямованості розподілу і перерозподілу земель за формами власності на землю. Правове забезпечення соціальної спрямованості розподілу і перерозподілу земель за цільовим призначенням та функціональним використанням.

Правове забезпечення справедливого доступу до здійснення права власності на землю в Україні.

Правове забезпечення соціального використання і охорони земель сільськогосподарського призначення у здійсненні права власності на землю в ринкових умовах. Правове забезпечення соціального використання і охорони земель у здійсненні права власності на землю в умовах сталого розвитку.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
1.	Проблеми становлення земельного права як самостійної галузі права	6	2	2	-	-	2	6	2	-	-	-	4
2.	Проблеми реформування відносин власності на землю в Україні	8	2	2	-	-	4	8	2	2	-	-	4
3.	Приватизаційні процедури у земельному праві	8	2	2	-	-	4	8	2	2	-	-	4
4.	Правове забезпечення обігу прав на землю	8	2	-	-	-	6	8	2	-	-	-	6
5.	Проблеми законодавчого регулювання припинення та переходу права власності на землю в Україні	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
6.	Особливості реалізації права на землю не власників земельних ділянок	8	2	2	-	-	4	8	2	2	-	-	4
7.	Актуальні проблеми управління в сфері використання та охорони земель	4	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4
8.	Правові засади ведення державного земельного кадастру	4	1	1	-	-	2	4	1	1	-	-	2
9.	Актуальні проблеми розгляду земельних спорів	6	1	1	-	-	4	6	1	1	-	-	4

10.	Проблеми законодавчого регулювання реалізації права власності на землі сільськогосподарського призначення	6	-	-	-	-	6	6	-	-	-	-	6
11.	Проблеми правового режиму земель житлової та громадської забудови	4	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4
12.	Проблеми правового режиму земель лісгосподарського призначення та водного фонду	4	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4
13.	Проблеми правового режиму земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, земель історико-культурного призначення, земель оздоровчого призначення, земель рекреаційного призначення	4	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4
14.	Проблеми правового режиму земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого несільськогосподарського призначення	4	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4
15.	Соціальна функція права власності на землю в Україні: проблеми правового забезпечення	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Всього годин :		90	16	14	-	-	60	90	14	8	-	-	68

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до окремих тем.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Виконання індивідуальних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекцій застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.
- складання окремих процесуальних документів.

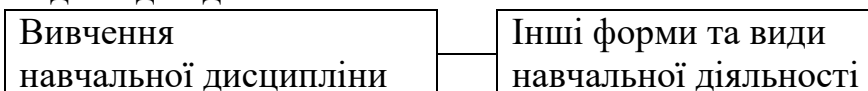
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

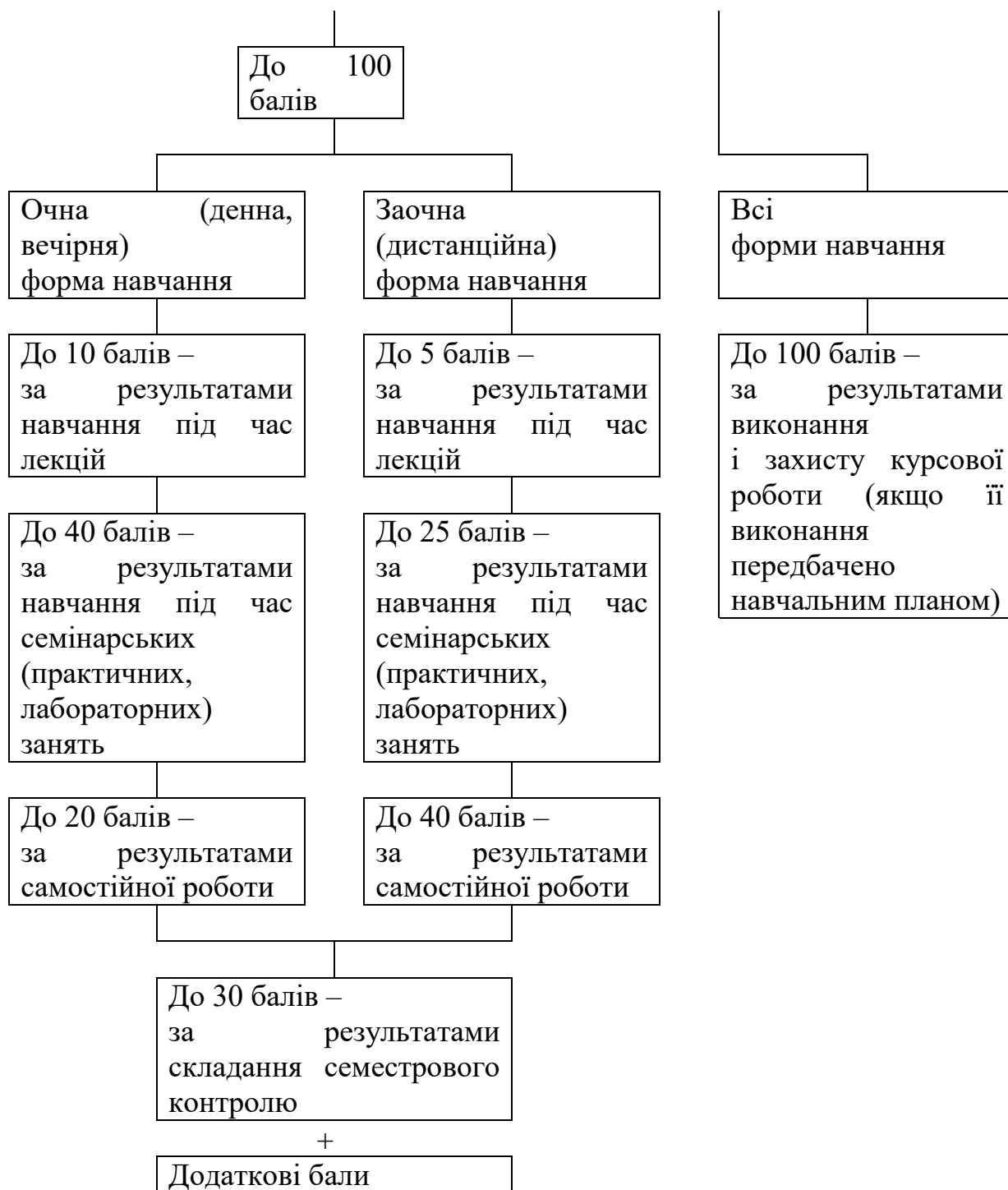
- 1) усне опитування на семінарських заняттях;
- 2) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 3) захист підготовленого звіту з ІНДЗ;
- 4) складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями;

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену з використанням письмових тестових завдань.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7.Рекомендована література

7.1. Основні джерела

7.1.1. Нормативні акти

1. Конституція України. Голос України.1996. 13.07.96.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. Урядовий кур'єр. 2001. №211-212, 15.11.2001.
3. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. № 3852-XII (в ред. від 08.02.2006 р. № 3404-IV). Відомості Верховної Ради України. 2006. № 21. Ст.170.
4. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
5. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. Відомості Верховної Ради України.1995. № 24. Ст. 189.
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356.
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.
8. Про приватизацію земельних ділянок: Декрет Кабінету Міністрів України від 26.12.1992 р. ВВРУ. 1993. № 10. Ст. 79.
9. Про оренду землі: Закон України від 6.10.1998 р. ВВРУ. 2004. № 10. Ст. 102.
10. Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000 р. Урядовий кур'єр. 16.02.2000.
11. Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 7.02.2002 р. ВВРУ. 2002. № 30. Ст. 204.
12. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. ВВРУ. 2003. № 39. Ст. 349.
13. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 22.05.2003 р. ОВУ. 2003. № 26. Ст. 1252.
14. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. ОВУ. 2003. № 25. Ст. 1178. Ст. 122.
15. Положення про моніторинг земель: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.1993 р. № 661. ЗП Уряду України. 1994. № 1. Ст. 5.
16. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. ВВРУ. 2003. № 39. Ст. 350.
17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5245-VI. ОВУ. 2012. № 78. Ст. 3152.
18. Про державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 року № 3613-VI. ОВУ. 2011. № 60. Ст. 2405.

19. Про Стратегію сталого розвитку Україна – 2020: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. Урядовий кур'єр. 2015. 15 січня. № 6.
20. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні: Закон України від 10 липня 2018 року № 2498-VIII. ВВРУ. 2018. № 60. Ст. 277.
21. Про внесення змін до Земельного кодексу України та деяких інших законодавчих актів щодо протидії рейдерству: Закон України від 5 грудня 2019 року № 0858 (проект). URL: www.rada.gov.ua.
22. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31.03.2020 р. № 552-IX. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-IX.
23. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин: Закон України від 28 квітня 2021 року № 1423-IX URL: www.rada.gov.ua.
24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України від 24 березня 2022 року № 2145-IX URL: www.rada.gov.ua.
25. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 12 травня 2022 року № 2247-IX URL: www.rada.gov.ua.
26. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель від 19 жовтня 2022 року №2698-IX URL: www.rada.gov.ua.
27. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. URL: www.rada.gov.ua/.

7.1.2. Література

1. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. К.: Знання. 2005. 445 с.
2. Андрейцев В.І. Наукова доктрина формування сучасної системи земельного законодавства і права за об'єктами земельних правовідносин: методологічні аспекти. Право України. 2020. №5. С.15-28.
3. Велика українська юридична енциклопедія у 20т. Т.16: Земельне та

- аграрне право, Харків: Право. 2019. 696с.
4. Гетьман А.П. Теоретико-методологічні засади формування національної доктрини земельного права. Право України. 2020. №5. С.29-42
 5. Земельне право : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб.; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. 592 с.
 6. Земельне право України: навчальний посібник / І.І. Каракаш, В. Д. Сидор, Т. Є. Харитоновна та ін. / за ред. І. І. Каракаша та Т. Є. Харитоновної. Одеса: Юридична література, 2017. 588 с.
 7. Земельне право України: навч. посіб / А. М. Мірошніченко. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: Алерта, 2012. 391 с.
 8. Земельне право України: підручник / за ред. В. В. Носіка. Київ: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. 511 с.
 9. Кулинич П. Ф. Земельне законодавство України періоду земельної реформи: основні тенденції розвитку. Право України. 2020. №5. С.63-75
 10. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія / П. Ф. Кулинич ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К.: Логос, 2011. 688 с. Вівчаренко О. А. Правова охорона земель в Україні. О. А. Вівчаренко. К.: Юрінком Інтер, 2010. 336 с.
 11. Коваленко Т. Правові аспекти адаптації земельного законодавства України до законодавства Європейського Союзу [Текст] / Т.Коваленко. Публічне право. 2016. №2. С.19-26.
 12. Коваленко Т. О. Реалізація принципу законності у регулюванні земельних відносин в Україні: проблеми законодавчого забезпечення : монографія. Київ: Правова єдність, 2017. 672 с.
 13. Ковальський Д. В. Земельно-процесуальні правовідносини: монографія. Д. В. Ковальський. К.: Юрінком Інтер, 2009. 176с.
 14. Костяшкін І. О. Право загального землекористування: монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2010. 148 с.
 15. Костяшкін І. О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні: монографія. К.-Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2016. 429 с.
 16. Костяшкін І. О. Вирішення спорів щодо земельних ресурсів. *Вирішення спорів у сфері природокористування* / Вісьтак М. Я., Жолнович О. І., Кагановська Т. Є. та ін., під ред. У. Гелльманна, К. П. Пейчева. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права. 2015. С. 40–58.
 17. Лісова Т.В. Правове забезпечення відновлення земель: теоретичні і практичні проблеми [Текст] : монографія / Т. В. Лісова ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Юрайт, 2020. - 396 с.
 18. Мірошніченко А. М. Колізії у правовому регулюванні земельних відносин: монографія. Київ: Правова єдність, 2009. 268 с.

19. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу: Монографія. Юрінком Інтер, 2006. 544с.
20. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України: (за станом нормат.-прав. актів та суд. практики на 10 квіт. 2013 р.) / А. М. Мірошніченко, Р. І. Марусенко. 5-те вид., змін. і допов. К.: Правова єдність, 2013. 542 с.
21. Носік В. В. Земельне право і законодавство України: системна криза чи зміна парадигми в умовах реалізації цілей сталого розвитку в Україні до 2030 року? Право України. 2020. №5. С.76-90.

7.2. Допоміжні джерела

1. Білоголовий Я. "Подвійна" приватизація земельної ділянки? Юридичний вісник України. 2020. №42-43. С.16-17.
2. Бондар М. ВС обговорили особливості адаптації земельного законодавства України до вимог ЄС та гарантії прав на землю. Юридичний вісник України. 2021. №22-2. С.8-9.
3. Бурдін М. Століпінська реформа земельних відносин та її зв'язок із цивілізаційно-правовим розвитком України [Текст] / М. Бурдін // Підприємництво, господарство і право. 2016. №10. С.71-76.
4. Бурдін М. Земельні відносини в інституційно-правовому і соціальному вимірі [Текст] / М. Бурдін // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – №12. - С.114-120.
5. Глотова О. В. Правове регулювання угод із земельними ділянками в Україні: монографія. Одеса: Фенікс, 2008. 251 с.
6. Гринько С.Д., Костяшкін І. О. Право власності на землю територіальних громад. Університетські наукові записки. 2020. № 6 (78). С. 174-183.
7. Дремлюга К. О. Підстави набуття прав на землю громадянами України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 „Земельне право; аграрне право; екологічне право; природноресурсове право”. К., 2010. 21 с.
8. Зубрицький О.В. Правове регулювання обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні та країнах ЄС: порівняльно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук. К., 2019. 234с.
9. Зубрицький О.В. Правове регулювання ринку сільськогосподарських земель: досвід Нідерландів та Великобританії. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2017. № 43. С. 200–204.
10. Зубрицький О.В. Тенденції правового регулювання доступу іноземців до ринку сільськогосподарських земель у країнах Центральної Європи. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія Право. 2017. № 264. С. 111–120.
11. Зубрицький О.В. Правове регулювання обігу сільськогосподарських

- земель: досвід Німеччини та Франції. Правова держава. 2018. № 29. С. 425-433.
- 12.Зубрицький О.В. Європейський досвід правового регулювання переважних прав на сільськогосподарські землі. Порівняльно-аналітичне право. 2018. № 1. С. 166–169.
 - 13.Когут Н. Д. Правове забезпечення безоплатної приватизації земель в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 „Земельне право; аграрне право; екологічне право; природно-ресурсове право”. К., 2011. 20 с.
 - 14.Костяшкін І. О. Іпотека землі: проблеми законодавчого регулювання. І. О. Костяшкін. Університетські наукові записки. 2009. № 2. С. 139–142.
 - 15.Костяшкін І. О. Право на безоплатне одержання земельної ділянки: проблеми законодавчого регулювання. Університетські наукові записки. 2010. № 2. С. 149–155.
 - 16.Костяшкін І. О. Безоплатна приватизація землі як умова забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні. І. О. Костяшкін. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2013. № 8. С. 61–67
 - 17.Костяшкін І. О. Правове забезпечення обігу земель як умова реалізації соціальної функції права власності на землю. Держава і право. Юридичні і політичні науки. Вип. 60. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2013. С. 330–336.
 - 18.Костяшкін І. О. Окремі аспекти права власності на землю Українського народу. Університетські наукові записки. 2017. № 3. С. 204–214.
 - 19.Костяшкін І. О. Зобов'язальний зміст права власності як умова поєднання приватних та публічних інтересів/ І. О. Костяшкін // Наука і правоохорона. 2018. С. 103-110 № 1. URL: <http://naukaipravoohorona.com/>
 - 20.Кулинич П. Проблеми визначення системи земельного права як галузі правової системи України [Текст] / П. Кулинич // Право України. – 2017. – №5. - С.63-70.
 - 21.Кулинич П. Ф. Земельна децентралізація: як краще передати землю у власність об'єднаних територіальних громад. Юридичний вісник України. 2018. №5. С.14.
 - 22.Лобуцько А. Еволюція розвитку поділу земель за їх категоріями як основним цільовим призначенням: історія, методологія [Текст] / А. Лобуцько // Землевпорядний вісник. – 2015. – №11. - С.17-21.
 - 23.Мірошниченко А. М. Земельна ділянка як об'єкт права: абстракція чи реальність? Право України. 2020. №5. С.91-105.
 - 24.Марусенко Р.І.Проблеми набуття права власності на землю за набувальною давністю. Журнал східноєвропейського права.–2019.No 60. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/marusenko_60.pdf
 - 25.Морозов Є. Правовий режим використання земель водного фонду. Юридичний вісник України. 2021. №22-23. С.20-21.
 - 26.Морозов Є. Розірвання договору оренди землі у зв'язку із затримкою

- орендної плати. Юридичний вісник України. 2022. №16-19.С.22.
- 27.Настечко К. О. Оформлення прав на земельні ділянки: монографія. Катерина Олександрівна Настечко. К.: Юрінком Інтер, 2012. 240 с.
- 28.Кулаков В. Ринок землі: за і проти. Юридичний вісник України. 2019. №41. С.4.
- 29.Правдюк В. М. Поділ земель за цільовим призначенням за законодавством України: монографія. Київ: Алерта, 2018. 204 с.
- 30.Приватизація земель за законодавством України: наук.-практ. посіб. (для посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, установ, організацій). С. В. Гринько, С. Ф. Домбровський, І. О. Костяшкін, А. М. Савчук. Хмельницький: ЦППК, 2009. 78 с.
- 31.Попов А. Поняття, зміст і завдання консолідації земель: європейський досвід. А. Попов. Землевпорядний вісник. 2015. №1. С.36-40.
- 32.Спіжова М.О. Ринок землі сільськогосподарського призначення: сучасний стан та перспективи. Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 2018. №46. С. 108–113.
- 33.Створення вільного ринку землі с/г призначення в Україні. Аналітичний звіт. URL: <http://www.easybusiness.in.ua>.
- 34.Степаненко Т.О. Теоретичні положення обігу земель сільськогосподарського призначення. Економіка АПК. 2017. №3. С. 65–71.
- 35.Савчук В. Межі адміністративно-територіальних одиниць у контексті нових змін// Право України. – 2022. - №2. – С.132-144.
- 36.Третяк А. Поняття, сутність та зміст раціонального використання землі: теорія, методологія та практика [Текст] / А. Третяк // Землевпорядний вісник. – 2015. – №8. - С.21-25.
- 37.Третяк А. Проблеми формування інституціонального середовища ринку пайових земельних ділянок та роль землеустрою у їх вирішенні. Землевпорядний вісник. 2015. №64. С.28-32.
- 38.Федорович В. І. Набуття прав на землі в Україні іноземними суб'єктами підприємництва: проблеми правового регулювання. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2010. Випуск 50. С. 216-223.
- 39.Федун А. Переважне право орендаря на викуп землі: реальність чи фікція? Юридичний вісник України 2020 №24-25,19червня-2липн. С.18.
- 40.Федчишин Д. В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія. Харків: Фінарт, 2015. 248 с.
- 41.Харитоновна Т. Є. Здійснення прав на чужі земельні ділянки в Україні: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса : Юрид. літ., 2016. 424 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua>
2. <http://www.president.gov.ua>
3. <http://www.kmu.gov.ua>
4. <http://mon.gov.ua>
5. <http://www.nads.gov.ua>
6. <http://www.me.gov.ua>
7. <http://www.dsiu.gov.ua>
8. <http://www.archives.gov.ua>

